

РОЛЯТА НА ПОЛИЦИЯТА В БОРБАТА С ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ И ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА СРЕЩУ ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ

Красимир Григоров¹

Корените на домашното насилие се крият още в древността и се зараждат с формирането на семейството като самостоятелна структура на съжителстване между индивидите. В арабския свят и до сега (знаем, че там законодателството се базира в голямата си част на обичайното право) от съпруга или главата на семейството може да се налага сексуално, физическо, да не говорим за психическо насилие и ограничаване на личните свободи на останалите членове на семейството (ако хване жена си в изневяра, съпругът може да я убие с камъни и това е правилно според обичая и закона).

Практиката показва, че в повечето случаи жертвите на домашно насилие са в някаква зависимост от положението на насилника в общността, в която съжителстват (тук основанието, на което съжителстват не е от значение). Полицията не се интересува от личния живот на гражданите, а има за цел закрилата на техните права и свободи. Тази зависимост е най-често материална. Най-често този, който носи благата в общността се опитва да постави другата страна, освен в материална и в друга зависимост.

Домашното насилие има много висок процент на латентност. В много от случаите жертвата в името на нещо (любовта, децата, брака, жилището и др.) премълчава насилието, напрежението ескалира, а това от своя страна (чувството за безнаказаност) повишава самочувствието на агресивната страна. Най-често домашното насилие се проявява когато един от членовете на общността има проблем с някаква зависимост: в повечето случаи се касае за зависимост от алкохол, а в последните години и от наркотични вещества, като последните се увеличават драстично. Домашното насилие е крещящо нарушение на правата и свободите на индивида, на които за съжаление досега обществото не обръщаше достатъчно внимание. Практиката досега беше, че освен протоколите за предупреждение по чл. 63 от ЗМВР, пострадалите от домашно насилие бяха

¹ *Старши инспектор в група "ОДЧ" – 01 РПУ-СДВР.*

насочвани към различните агенции за закрила на лица пострадали от насилие и отдела за закрила на детето.

Полицията като част от правоохранителната система има превантивна и възпираща роля. Когато полицейски орган получи информация, че някъде се извършва домашно насилие, следва да извърши полицейска проверка. В момент на извършване на домашно насилие гражданите (пострадали, близки, съседни) първо търсят съдействие от полицията като институция, която може да реагира незабавно. При констатиране на домашно насилие полицейският орган има правомощия по чл.63 от ЗМВР, да състави протокол за предупреждение, което би трябвало да изиграе възпираща роля относно агресивната страна. При констатиране на неспазването на указаното в протокола, полицейският орган може да състави на извършителя акт по чл.62 от ЗМВР, което по своята същност е санкция.

При домашно насилие, когато се касае за неотложен случай, законодателят е дал правомощия на полицейските органи освен по чл.76, ал.1, т.3 от ЗМВР, а сега и по чл.4, ал.2 от ЗЗДН, когато се касае за влизане в жилищата на гражданите без разрешение от съдия. В този случай се съставя протокол в присъствието на две поемни лица. След прекратяване на насилието и образуването на преписка, полицейският орган я докладва на съда, заедно със събраните към нея материали, като се посочват мерките за незабавна съдебна защита само в случаите ако такава е поискана от жертвата на домашното насилие.

Законодателят не е предвидил внасяне на искане в съда за защита срещу домашно насилие от полицейски орган, когато за същото няма молба от жертвата, както това е предвидено в чл.8, ал.2 от ЗЗДН – искането може да бъде внесено от Директора на Дирекция “Социално подпомагане”. Да предложим един казус: имаме домашно насилие – бавен, системен и постоянен тормоз. Факт известен на съседни и роднини, които не ги интересува и не взимат отношение, известен на органа на полицията обслужващ територията, няма данни за извършено друго деяние, което може да се квалифицира като престъпление, за да се започне полицейско дознание, жертвата я е страх да подаде молба /поради страх от последващ бъдещ тормоз в по-големи размери/. Какво трябва да чакаме? Насилникът да осакати жертвата или да се случи нещо по-тежко. Ако не е нужна незабавна намеса, полицейският орган трябва ли да

седи и да наблюдава постоянния тормоз? При това положение полицейския орган може да изпрати събраните материали по случая в Дирекция “Социално подпомагане”.

Мерките, които налага съда по чл.5, ал.1 от ЗЗДН /с изключение на т.2 и 3, което е санкция/ по своята същност са възпиращи и възпитателни и би следвало да водят до подобряване на микроклимата в общността, в която няколко души съжителстват.

Чл.14, ал.1 от ЗЗДН задължава полицейските органи когато разполагат с писмени доказателства за извършено домашно насилие, при поискване да издават заверени преписи на пострадалото лице, негов представител или пълномощник или по искане на съда. Решението на съда и заповедта за незабавна защита се изпращат на Районното полицейско управление по настоящия адрес на извършителя и на пострадалото лице.

Полицейските органи следят за изпълнението на заповедта когато с нея е наложена мярка по чл.5, ал.1, т.1, 2, 3. След получаване на заповедта от съда, полицейския орган следва да призове виновната страна и да го предупреди с протокол. При констатиране от полицейския орган на неизпълнение заповедта на съда, същия задържа нарушителя и уведомява незабавно органите на Прокуратурата.

При констатиране случаи на домашно насилие, когато жертвата търси съдействие от органите на МВР тя попълва молба за незабавно изпълнение, съгласно чл.76 от ЗМВР, във вр. с чл.4, ал.2 от ЗЗДН, попълва декларация по чл.9, ал.3 от същия закон. На мястото се изпраща екип от най-малко двама служители, които след прекратяване на насилието следва да изяснят фактическата обстановка и да я документират, да осигурят свидетели (съседи, роднини, медицински персонал извикан за оказване помощ на пострадалия), описва се външния вид на жертвата, емоционално състояние, белези от насилие, разкъсани дрехи.

В полицейската практика е имало случаи на домашно насилие, на място е изпратен полицейски патрул, който действително констатира насилието и го прекратява. По ответната страна има видими следи от насилие (синини, разкъсани дрехи и т.н.) и при опита на полицейския патрул да задържи и отведе насилника в РПУ, жертвата се възпротивява и освен, че отказва да подаде молба срещу него, заявява че това са си техни отношения и категорично отказва по-

нататъшни действия спрямо него от страна на полицията. В този случай дейността на полицията се ограничава до изготвяне на докладна записка и протокол за предупреждение. Съвсем наскоро имаше случай когато съпругът в нетрезво състояние и след скандал беше хвърлил кухненски нож и беше нанесъл на съпругата си прорезна рана неопасна за здравето и живота. Полицейския патрул довежда извършителя в РПУ, медицинския орган откарва пострадалата в здравно заведение – “Пирогов”. Непосредствено след освобождаването ѝ от здравното заведение, същата се яви в РПУ и заяви, че “Идва да получи съпруга си, когото следва незабавно да освободим”.

Освен превантивна и пресичаща роля относно домашното насилие, полицията има функции и по последващия контрол. Съблюдавайки за спазване заповедта на съда за незабавна защита по чл.5, ал.1, т.1, 2 и 3, за полицията възникват и редица други въпроси. Вече има издадени заповеди на съда за отстраняване от жилището на насилника по чл.5, ал.1, т.2 и 3. В един от случаите отстранения насилник се яви в РПУ носейки заповедта на съда, заявява, че няма средства и доходи, няма друго жилище и роднини в столицата и пита дежурния полицай къде е редно да преспива, тъй като ако наруши заповедта на съда, е редно полицията да го задържи. Полицията не е длъжна в случая да осигури подслон на лицето, но в този случай същото се явява потенциален извършител на престъпление.

В заключение държа да отбележа, че полицията има воля, сили и възможности да работи активно в борбата с домашното насилие и със своите действия ще продължи да защитава правата и свободите на гражданите и ще съдейства в тази насока на останалите държавни органи и обществени институции.